

LARRESOROREKIN HIZKETAN

—Emalguzu zeure eritzia euskal agerkariei buruz.

—Ene ustez, aurrerako urrats* haundi bat egiten ari* dira. Gure hizkuntza kaletartu egin dute; biziera modernoko kezkek euskaraz erabiltzen lagundu gaituzte; eta hau nahi-ta-ézko baldintza irudiltzen zait hizkuntzaren etorkizunerako.

Euskararen batasuna eta gaitasuna, euskara erabiltzaz lortuko ditugu; eta ez ditugu bestela lortuko. Xabier Kintanak Bilbon zorrozkari esan berri duenez, euskararen batasuna eta gaurkotasuna behar ez dituztela diotenek, erdara batua eta gaurkotua erabiltzen dute barra-barra, eta euskara sekula ez: ez baturik ez euskalkirik*. Nondik nora sendituko lukete batasunaren beharra?

—Esaiguzu, ANAITASUNAn, zure ustez, ikutzen ez diren gaiak.

—Ez dut hutsune nabarmenik nabariltzen*.

—Zein izan behar luke, zure ustez, ANAITASUNaren zereginik behinena*?

—Ahal den neurrian, gaurko euskaldunen kezken eta beharren erantzule zintzo eta egiatia izan. Ez zaitzete modaren morroin izan.

—Ba ahal duzu ezer ANAITASUNaren kontra?

—Ezer larririk* ez. Euskal mitologia ankar gora botatzea ongi irudiltzen zait; baina modan dago eta erraza da. Erdal mitologia, ordea*, ba dago, gaitza, eta ez da salatzen. Kontuz, hau inoiz aurpegira egotz* ez dakizuen.

—Emalguzu zeure judizioa euskal elizgizoni buruz.

—Euskal apaizak, mundu guztiko apaizak bezala, fede-krisi sakon baten ondorio dira. Eta, fedea ahultzean*, bestalde, Elizaren jokabide makur askoren itsusla agertu zait askori.

Baina, kristau fedea galdu ondoren ere, galdua duten apaiz eta fraileek hiru oinarri hauek gordetzen dituzte, hala ere:

1. Gizonak salbatzeko eta ez-jakintzatik jaregiteko* egarria.
2. Izkribu batzuen arabera munduaren gaitzak argi* daltezkkeen ustea.
3. Frogaturik* ez dauden gauzak itxuren kontra sinesteko eta onartzeko ohitura.

Beste bat erants* dalteke agian*: apeztegian jaso duten kristautasuna tomista dela, eta ez agustinista: alegia*, kristau razionalismoa edan dutela, eta ez kristau kezka.

Krislan erortzen* direnak, horretara, politika arazoetan askotan haurkerian eta analfabetismoan abiatuak, mundutar milenarismoan erortzen dira bete betean. Hots*, milenarismo horren iragarlea gaurko Euskal Herrian Karl Marx da.

—Esaten dute, «Branka» izeneko aldizkaria zuk zuzentzen duzula, zure semea dela. «Branka» sozialista aldizkari bat bezala agertzen da. Zer da zuretzako sozialismoa, bereziki Euskal Herrian?

—«Branka» sozialista talde baten aldizkaria da. Ene ustez, kapitalismoaren barruan ez dago justiziarik, eta gizarte osoki dago diruari saldua. Sozialismorik gabe, gizona zapaldua dago nahi-ta-nahi-ez. Aukera, bestalde, garbi dago: edo monopolismotik erresuma-kapitalismora; edota autojestioko sozialismoa. Aukerak ez du enetzako dudarik uzten: sozialismoa autojestioan. Alegia*: sozialismoa behetik gora zuzendua, eta ez goitik behera, kuartelean bezala. Kapitalismotik atera behar da, dudarik gabe.

Baina gure soziedadearen akats guztiak kapitalismoari erastea txorakeria hutsa da. Berriz ere, Georges Friedmann-en liburua irakurtzeko eskatuko diet irakurleei. Soziedadearen gaitz asko, sako-

nenak hain zuzen, ez dira ekonomia-ondorio. Ez da egia. Marxismoa ximplekeria hutsa da; eta ximplekeria hutsa den frogak*, Praga, Stalin, Berlingo murrua*, Budapest eta Cubako eboluzioa dira. Eta hoxi guztia «errebisionismo»aren ondorioa baldin bada, marxismoa da osoki errebisatu behar dena, utopia hutsa dela garbi agertu baita*, nagusitu den herri guztietan. Errebisatu... edo zokoratu.

—Zenbait pentsatzailek «antikomunista» zarela esaten du. Zer diozu horretaz?

—Zer da komunismoa? Mundutar «parusia» edo parabisu bat baldin bada, Marxen fededunentzako uztea nahiago dut amets horiek: Errege Magoetan sinesteari aspaldi utzi nion.

Eta, komunismoa baldin bada Pragan onar-arazi dena, antikomunista naiz, dudarik gabe.

—Inoiz deklaratu izan duzu, Camus-zalea zarela. Zer esan nahi du horrek?

—Ez dakit zein aldetara esan nuen. Camus artista dut malteenik.

—Zer helburu izan duzu, nobelak eskribitzerakoan?

—Egiazko giza-arazotzat dauzkadan batzuk era horretara presentatzea.

—Zer esan nahi izan zenuen «Peru Leartzako» eleberriaz*?

—Gizon modernoarekiko budismoak duen erakarpena* sendi-araztea. «Hippy»ek Indiarra jotzen dute; eta aukera honek oso behar sakon bat erakusten du. Indiako zuhurtzia zaharrearantz eruz* ikas dezake gaurko gizonak: gero eta sinetsiago nago honetan.

—Ba ahal duzu orain, beste eleberririk idazteko asmorik?

—Ez oraingoz. Beharbada, noizpait, kondaira-nobelaren bat, Euskal Herrian oratua*.

—Euskal Herrikan kanpo bizi izan zarenez gero, Euskal Herri horren egoera ondo ezagutzen ez duzula esaten da: hau da, inoliz fantasmak ikusten ote dituzun. Zer diozu horretaz?

—Inork ez du, «fantasma»rik sekula ez ikusteko dohain miragarria; eta nik ere ez. Kanpoan luzaz egonda, beste informazio horrek bere kutsua uzten du. Baina nik somatutako «fantasma» batzuen izen-deiturak eta bizilekuak, nahi duzunean emango daukizuet.

«Fantasmak» ikustea arrisku bat da, zalantzarik* ez. Ohe azpiko kokodriloaren «konplejoa» izatea, beste arrisku bat. Eta ba dakizue istorioren amaia: ohe azpiko kokodriloak jan egin zuen, halako batez, «konplejoa» zuena...

—Esplika zazu zer den herbesteratua egotea, eta zer eskatzen diozun bere herrian bizi den gizonari.

—Herria bihotzean daramanarentzako, herbesteraturik egotea oso gauza triste da alde askotatik. Herria bihotzean ez daramanarentzako, ez. Herri-mina duten horientzako, beraz*, tristeena beharbada, urruti-minari datxekon* tristura bera ezartzen* galtzea da. Klerkegaard-ek esaten zuena datorkit burura: etsituetan etsiena etsi* duela ez dakiena da». Hauxe da herbesteratuen patu* hitza*: azkenean, erauzitako* landarea bezala, alferrik ihartzen* direla, lhartuak direla ohartu* gabe.

Bere herrian bizi den gizonari gauza bat beharbada: arrantza-leek botatako hamuetan eta garnatetan*, otoi, ez koska egiteko.

daude, dagoz
dauzkat, daukadaz
dauzkizuet, deutsuedaz, diz-
kizuet
dezake, daike
diet, deutset
lukete, leukee
nion, neutsan
zafo, jako
zait, jat